

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE SOSYAL DESTEK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Examination of the Relationship Between the Internet Addiction of University Students and the Social Support

Fatma KARASU*
Berna BAYIR**
Hasan Hüseyin ÇAM***

ÖZ

Amaç: Bu araştırma üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ile sosyal destekleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın evrenini, bir vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde 2014-2015 öğretim yılına devam eden lisans öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada veriler; anket formu, internette bağımlılık ölçeği, çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Veriler SPSS 18.00 paket programında, yüzde, ortalama, pearson correlate, independent – samples t, chi-square testleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik ve yasal izinlerle birlikte çalışmaya katılan öğrencilerden sözel onamları alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 22,22±1,81; %42,1'inin Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, %34,7'sinin Beslenme ve Diyetetik, %23,2'sinin Hemşirelik bölümünde; %68,5'inin kız, %31,5'inin erkek; %92,6'sının çekirdek aileye sahip; annelerin %35,5'inin ilkökul, %18,6'sının yüksekokul mezunu; babaların %14,0'ünün ilkökul, %38,1'inin yüksekokul mezunu; annelerin %76,3'ünün ev hanımı; babaların %38,7'sinin memur olduğu; %53,4'ünün internetin sosyal hayatı etkilediği, %46,6'sının sosyal hayatı etkilemediğini ifade etmiş; %83,7'sinin internete daha çok telefonla girdiği ve %71,2'sinin interneti sosyal medya kullanmak için girdiği; internet bağımlılık durumları açısından %64,9'unun semptom göstermeyenler, %29,4'ünün sınırlı semptom gösterenler ve

*Öğr. Fatma KARASU, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Yusuf Şerefoğlu Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, fatmakarasu@kilis.edu.tr

**Berna BAYIR, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimler Fakültesi Doktora Öğrencisi.

***Yrd. Doç. Dr. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Yusuf Şerefoğlu Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, hasanhuseyincam@kilis.edu.tr

%5,7'sinin patolojik internet kullanıcısı olduğu saptanmıştır. Cinsiyete ile internet bağımlılığı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p < 0,05$).

Sonuç: Erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre internet bağımlılık oranı daha yüksek bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ile aileden algılanan sosyal destek arasında zayıf ve negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: internet; bağımlılık; sosyal destek; öğrenci; hemşirelik.

ABSTRACT

Aim: This study was done to examine the relationship between the internet addiction of university students and their social supports.

Material and Method: The population of the study consists of the undergraduates who continued the 2014-2015 academic year at the Faculty of Health Sciences at a foundation university. In the study, the data were obtained using questionnaire form, the internet addiction scale, multidimensional perceived social support scale. The data were evaluated using percentage, average, Pearson correlate, independent-samples t, chi-square tests on the SPSS 18.00 packaged software. In order to carry out the study, verbal approvals of the students taking part in the study were received, as well as the ethical and legal permissions.

Findings: It was determined that the average age of the students taking part in the study was 22.22 ± 1.81 ; that 42.1% of them studied at Physiotherapy and Rehabilitation, 34.7% of them studied at Nutrition and Dietetics, 23.2% of them studied at Nursing; that 68.5% of them were female and 31.5% of them were male; that 92.6% of them had a nuclear family; that 35.5% of the mothers were primary school graduates and 18.6% of them were high-school graduates; that 14.0% of the fathers were primary school graduates and 38.1% of them were high-school graduates; that 76.39% of the mothers were housewives and 38.7% of the fathers were civil servants; that 53.4% of them said that the internet affects the social life and 46.6% of them said that the internet does not affect the social life; that 83.7% of them mostly went on the internet using the mobile phones and 71.2% of them went on the internet to use the social media; that 64.9% of them showed symptoms, 29.4% of them showed limited symptoms and 5.7% of them were pathological internet users in terms of the internet addiction states. A statistically significant relationship was found between gender and internet addiction ($p < 0.05$).

Result: The internet addiction rate of male students was found to be higher than that of the female students. A poor and negative-directional relationship was detected between the internet addiction and the perceived social support from the family.

376 / Fatma KARASU-Berna BAYIR-Hasan Hüseyin ÇAM

Keywords: *internet; addiction; social support; student; nursing.*

GİRİŞ

İnternet, çok sayıda bilgisayarın ve bilgisayar sistemlerinin birbirine bağlı olduğu, birçok alanda yaygın olan ve sürekli gelişen bir iletişim ağıdır (Şeker, 2005). Özellikle 1990'lı yılların başından itibaren kamusal kullanımı yaygınlaşan internet, yalnızca iletişim teknolojisi alanında bir yenilik değil, aynı zamanda hem akademik alanın hem de popüler ilginin merkezine oturmuştur (Timisi, 2003). Ağ yapısının hızlı gelişimi sonucunda üniversitelerde internet kullanan üniversite öğrencisi sayısı ve bununla birlikte üniversite öğrencilerinin internetin olumsuz sonuçlarından etkilenme olasılığı büyük oranda artış göstermektedir. Öğrenciler interneti ödev, proje, elektronik posta, araştırma kaynağı ve bilgiye ulaşma aracı olarak kullanabilmektedirler (Selfhout, vd., 2009).

İnternetin en belirgin özelliği şüphesiz iletişim amaçlı kullanılmasıdır. Ergenler açısından ise; internet, sosyal ilişkiler kurma ve biçimlendirme için günlük sosyal yaşamlarında kullandıkları bir araçtır. İnternet kullanımı, bireyleri sosyal aktivitelerden uzak tutmakta, sosyal ilişkilerin kurulması ve biçimlendirilmesine engeller koymaktadır(Selfhout vd., 2009).

Bireyin çevresinden gördüğü dürüst ve empatik tepki, ilgi, sevgi, güven, saygı, takdir edilme, bilgi edinme ve maddi yardım gibi kişisel, sosyal, psikolojik ve ekonomik nitelikli her türlü yardım süreci bireyin sosyal desteğini oluşturmaktadır (Yıldırım, 2006). Yaşamın birçok alanında sevilen, aranan, değer verilen ve gerektiğinde sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilen bireyin, yakın insan ilişkilerinden daha fazla doyum aldığı ve başkalarının kabul görüldüğü duygusunu taşıdığı ileri sürülmektedir (Elmacı, 2006). Bireylerin sosyal aktivitelerinin kısıtlanması, aile ve toplum içinde beklenen rollerini yerine getirmekte zorlanmalarına ve kaygıya neden olabilmektedir. Bu durum, sosyal destek ihtiyaçlarının artmasına sebep olmaktadır. Üniversite yılları ergenliğin son dönemleridir ve üniversite ortamı gençler için, stres ve kaygı yaratan bir ortam niteliği taşımaktadır (Aras ve Tel, 2009). Üniversitede kendilerini yeni roller ve yeni ortamlarda bulan gençler için, bu yeni rol ve ortamlara uyum sağlamaya çalışırken karşısındaki kişiler üzerinde olumlu izlenim bırakmak önemli hale gelir. Gençler üniversite yıllarında, başkalarıyla sosyal ilişki ve yakınlık kurmaya hazırdır (Subaşı, 2007).

İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla bireylerin arkadaşlık kurma, arkadaşlık ilişkilerini sürdürme davranışları sanal ortama taşınmaya başlanmıştır (Bonetti vd., 2010). Sosyal paylaşım sitelerinin yayılması, dünya çapındaki milyonlarca internet kullanıcılarını, özellikle de genç insanları birbirine bağlayan bir fenomen haline gelmiştir. Bu siteler, gençlerin kişilerarası ilişki ve iletişimlerini

kolaylaştırması nedeniyle oldukça yaygın şekilde kullanılmaktadır (Wilson vd., 2010). İnternetin yüz yüze olan sosyal iletişimin yerine geçmesi, gerçek yaşamda çevreden elde edilen (gerçek) ve internet aracılığıyla elde edilen (sanal) sosyal destekten söz edilmesini beraberinde getirmiştir (Yeh vd., 2008). Bu nedenle bu çalışma öğrencilerin internet bağımlılığı ile sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Bu çalışma, Gaziantep ilinde bulunan bir vakıf Üniversitesinin de okuyan öğrencilerin internet bağımlılığı ile sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini, bir vakıf Üniversitesinde 2014-2015 öğretim yılına devam eden lisans öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini Sağlık Bilimler Fakültesinde bulunan Hemşirelik (n=110), Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon (FTR) (n=199), Beslenme ve Diyetetik (n=164) bölümlerinde (toplam 641) öğrenimine devam eden toplam 473 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın katılım oranı 73,9 olarak bulunmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak literatür taramaları sonrasında araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anket formu, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve internet kullanımını belirlemek amacıyla toplam 15 sorudan oluşturulmuş ve internet bağımlılık düzeylerini belirlemek için “İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ)”; sosyal destek düzeyini belirlemek için, “Çok Büyütlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ)” kullanılmıştır.

İnternet Bağımlılık Ölçeği: Patolojik internet kullanımını belirlemek için Kimberley Young (Young, 1998) tarafından geliştirilen ve Bayraktar (Bayraktar, 2001) tarafından Türkçe 'ye uyarlaması yapılan İnternet Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. İnternet Bağımlılık Ölçeği 20 sorudan oluşmaktadır. Altılı likert tarzı bir ölçek olan İBÖ'nde katılımcıdan Hiçbir zaman, Nadiren, Arada sırada, Çoğunlukla, Çok sık ve Devamlı seçeneklerinden birini işaretlemesi gerekmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0, 1, 2, 3, 4 ve 5 puan verilmekte olup, ölçekten 80 ve üzeri puan alanlar Patolojik İnternet Kullanıcısı (bağımlı), 50-79 arası puan alanlar Sınırlı Semptom gösterenler, 49 puan ve altı alanlar Semptom Göstermeyenler olarak tanımlanmaktadır. Bayraktar tarafından araştırma amaçları çerçevesinde İngilizce'den Türkçe'ye çevrilen ölçek, çeviri testin standardize edilmiş Cronbach α değeri açısından güvenilirliği 0,91, Spearman-Brown değeri açısından da 0,87 olduğu sonuçlanmıştır (Bayraktar, 2001).¹

378 / Fatma KARASU-Berna BAYIR-Hasan Hüseyin ÇAM

Ölçeğin bu araştırma için Cronbach α değerleri 0,92 olarak bulunmuş ve Cronbach α değerleri orijinal ölçeğin alfa güvenilirlik katsayılarına benzer olarak bulunmuştur.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ): Orijinal formu Amerika Birleşik Devletleri'nde Zimet ve diğerleri (Zimet, 1988) tarafından geliştirilmiş olup, Türkçe'ye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Çakır ve Palabıyıkoglu (Çakır ve Palabıyıkoglu, 1997); Eker, Arkar, Yıldız tarafından yapılmıştır. ÇBASDÖ'nin üç farklı alt boyutu mevcut olup ölçek 12 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutu maddeleri; aile 3., 4., 8., 11., arkadaşlar 6., 7., 9., 12. ve özel insan 1., 2., 5., 10. maddeleridir. Likert tipi ölçek 1'den 7'ye kadar puanlanmaktadır. Ölçek alt boyutları en düşük 4, en yüksek 28 puan, ölçeğin toplam puanı en düşük 12, en yüksek 84 alına bilinmektedir. Elde edilen puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu göstermektedir. Yapı geçerliliği için yapılan faktör analizi sonucunda iç tutarlılıkta cronbach α katsayıları tüm ölçek için 0,89, ölçek alt boyut cronbach α katsayıları ise aile 0,85, arkadaş 0,88 ve özel insan desteği boyutu için 0,92 olarak saptanmıştır (Eker vd., 2001).

Tüm ölçeğin bu araştırma için Cronbach α değerleri 0,80 olarak bulunmuş ve Cronbach α değerleri orijinal ölçeğin alfa güvenilirlik katsayılarına benzer olarak bulunmuştur.

Öğrencilere ön uygulama yapılmış, ön uygulamada anket formunda anlaşılmayan ifadeler düzeltilmiş ve ön uygulamaya alınan öğrenciler değerlendirme dışı bırakılmıştır. Toplanan veriler SPSS 18.00 paket programında, yüzde, ortalama, pearson correlate, independent – samples t, One-Way ANOVA testleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik ve yasal izinlerle birlikte çalışmaya katılan öğrencilerden sözel onamları alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $22,22 \pm 1,81$; %42,1'inin FTR, %34,7'sinin Beslenme ve Diyetetik, %23,2'sinin Hemşirelik bölümünde; %29,6'sının 1. sınıf, %29,0'ının 2. sınıf, %21,1'inin 3. sınıf, %20,3'ünün 4. sınıfta okuduğu; %68,5'inin kız, %31,5'inin erkek; %92,6'sının çekirdek aileye, %5,4'ünün geniş aileye sahip; %3,0'ının evli, %88,8'inin bekar, %8,2'sinin flört ile birlikte; %0,6'sının 1 kardeş, %35,7'sinin 2 kardeş, %34,2'sinin 3 kardeş, %14,2'sinin 4 kardeş, %15,2'sini 5 ve üzeri kardeş olduğu; %43,6'sının evde ailesi\akrabaları ile birlikte, %23,0'ının evde arkadaş/arkadaşları ile birlikte, %9,1'inin evde tek başına, %24,3'ünün yurt/lojmanda kaldığı saptanmıştır.

Öğrencilerin annelerinin %4,4' ünün okuryazar olmadığı, %7,2'sinin okur yazar, %35,5'inin ilkokul, %16,7'sinin ortaokul, %17,5'inin lise, %18,6'sının yükseköğretim mezunu olduğu; babalarının %0,6'sının okuryazar, %14,0'ının ilkokul,

%15,9'unun ortaokul, %31,5'inin lise, %38,1'inin yüksekokul mezunu olduğu; annelerinin %18,2'sinin memur, %5,5'inin işçi, %76,3'ünün ev hanımı olduğu; babalarının %38,7'sinin memur, %58,6'sının işçi, %2,7'sinin çiftçi olduğu; %3,2'sinin aylık gelirlerinin \leq 1000 lira, %16,3'ünün 1001-2000 lira, %26,0'ının 2001-3000 lira, %43,3'ünün 3001-4000 lira, %11,2'sinin \geq 4001 lira olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin %83,7'sinin daha çok internete telefonundan, %15,3'ünün bilgisayardan bağlandıkları; %71,2'sinin sosyal medya, %83,9'unun Watsaptan mesajlaşmak için, %0,8'nin e-posta, %11,6'nın oyun, %2,3'ünün ders çalışmak için kullandıkları belirlenmiştir (birden fazla şık işaretlenmiştir). Öğrencilerin %53,4'ünün internetin sosyal hayatı etkilediği, %46,6'sının sosyal hayatı etkilemediğini ifade etmişlerdir.

Tablo 1: Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre internet bağımlılığı durumları dağılımı

		İnternet Bağımlılığı			
		Patolojik İnternet Kullanıcısı	Sınırlı Semptom Gösterenler	Semptom Göstermeyenler	Toplam
		n (%)	n (%)	n (%)	n
Tüm öğrenciler		27 (5,7)	139 (29,4)	307 (64,9)	473
Cinsiyet	Kız	20 (74,1)	83 (59,7)	221 (72,0)	324
	Erkek	7 (25,9)	56 (40,3)	86 (28,0)	149
Bölüm	FTR	13 (48,1)	68 (48,9)	118 (38,5)	199
	Beslenme	7 (25,9)	45 (32,4)	112 (36,5)	164
	Hemşirelik	7 (25,9)	26 (18,7)	77 (25,1)	110
Sınıf	1. sınıf	6 (22,2)	41 (29,5)	93 (30,3)	140
	2. sınıf	8 (29,6)	38 (27,3)	91 (29,6)	137
	3. sınıf	4 (14,8)	30 (21,6)	66 (21,5)	100
	4. sınıf	9 (33,3)	30 (21,6)	57 (18,6)	96
Yaş	\leq 20	9 (33,3)	45 (32,4)	107 (34,9)	161
	21 - 23 yaş arası	18 (66,7)	83 (59,7)	166 (54,1)	267
	\geq 24		11 (7,9)	34 (11,1)	45
Aile tipi	Çekirdek aile	25 (92,6)	132 (95,0)	281 (91,5)	438
	Geniş aile	2 (7,4)	7 (5,0)	26 (8,5)	35
Medeni durum	Evli	26 (96,3)	2 (1,4)	12 (3,9)	14
	Bekar		125 (89,9)	269 (87,6)	420
	Flört ile birlikte	1 (3,7)	12 (8,6)	26 (8,5)	39
Kaldığı yer	Evde ailem/akrabalarım ile birlikte	11 (40,7)	49 (35,3)	146 (47,6)	206
	Evde arkadaşlarımla	6 (22,2)	38 (27,3)	65 (21,2)	109
	Evde tek başıma		18 (12,9)	25 (8,1)	43
	Yurt/lojman	10 (37,0)	34 (24,5)	71 (23,1)	115
Anne eğitimi	İlköğretim ve altı	19 (70,4)	93 (66,9)	190 (61,9)	302
	Lise ve üzeri	8 (29,6)	46 (33,1)	117 (38,1)	171
Baba eğitimi	İlköğretim ve altı	7 (25,9)	47 (33,8)	90 (29,3)	144
	Lise ve üzeri	20 (74,1)	92 (66,2)	217 (70,7)	329
Anne	Memur	6 (22,2)	24 (17,3)	56 (18,2)	86

380 / Fatma KARASU-Berna BAYIR-Hasan Hüseyin ÇAM

mesleği	İşçi	1 (3,7)	6 (4,3)	19 (6,2)	26
	Ev hanımı	20 (74,1)	109 (78,4)	232 (75,6)	361
Baba mesleği	Memur	16 (59,3)	62 (44,6)	105 (34,2)	183
	İşçi	9 (33,3)	75 (54,0)	193 (62,9)	277
	Serbest meslek	2 (7,4)	2 (1,4)	9 (2,9)	13
Ailenin gelir durumu	≤ 1000 lira	4 (14,8)	21 (15,1)	43 (14,0)	68
	1001-2000 lira	1 (3,7)	23 (16,5)	53 (17,3)	77
	2001-3000 lira	11 (40,7)	36 (25,9)	76 (24,8)	123
	≥ 4001 lira	11 (40,7)	59 (42,4)	135 (44,0)	205

Öğrencilerin, internet bağımlılığı ölçeğinden aldıkları toplam puanlara göre, bağımlılık durumu üç gruba ayrılmış olup birinci grup patolojik internet kullanıcısı, ikinci grup sınırlı semptom gösterenler, üçüncü grup ise semptom göstermeyenler olarak tanımlanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %64,9'unun semptom göstermeyenler, %29,4'ünün sınırlı semptom gösterenler ve %5,7'sinin patolojik internet kullanıcısı olarak belirlenmiştir.

Patolojik internet kullanıcısı olanlarından 20'si kız, 13 kişi FTR bölümünde, 9'u 4. sınıf da, 18'i 21 – 23 yaş arasında, 25'i çekirdek aileye sahip, 26'sı evli, 11'i Evde ailem/akrabalarım ile birlikte, 19'u ilköğretim ve altı anne eğitimine, 20'si lise ve üzeri baba eğitimine sahip, 20'sinin annesi ev hanımı, 16'sının babası memur, 11'inin aile gelir durumu 2001-3000 ve ≥ 4001 lira olduğu tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin bazı değişkenler açısından internet bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının dağılımı

			İnternet Bağımlılığı		
			n	Ortalama ± Standart sapma	İstatistik
Cinsiyet	Kız		324	43,93 ± 15,21	*t=-2,840 p=0,005
	Erkek		149	48,30 ± 16,17	
Bölüm	FTR		199	46,80 ± 16,48	**F=1,688 p=0,186
	Beslenme		164	44,59 ± 14,45	
	Hemşirelik		110	43,68 ± 15,67	
Sınıf	1. sınıf		140	43,14 ± 14,53	F= 1,924 p=0,125
	2. sınıf		137	44,91 ± 15,34	
	3. sınıf		100	46,55 ± 16,76	
	4. sınıf		96	47,75 ± 16,17	
Yaş	≤ 20		161	43,98 ± 15,24	F=2,433 p=0,089
	21 -23 yaş arası		267	46,63 ± 16,25	
	≥ 24		45	42,22 ± 12,46	
Aile tipi	Çekirdek aile		438	45,42 ± 15,66	t=0,572 p=0,568
	Geniş aile		35	43,85 ± 15,44	
Medeni durum	Evli		14	38,64 ± 8,12	F=1,393 p=0,249
	Bekar		420	45,60 ± 15,84	
	Flört ile birlikte		39	44,56 ± 15,14	
Kaldığı yer	Evde ailem/akrabalarım ile birlikte		206	43,59 ± 15,23	F=1,772 p=0,152
			109	46,65 ± 15,65	

	Evde arkadaşlarımla	43	48,53 ± 16,09	
	Evde tek başıma	115	45,92 ± 16,01	
	Yurt/lojman			
Anne eğitimi	İlköğretim ve altı	302	45,62 ± 15,68	t=0,584
	Lise ve üzeri	171	44,75 ± 15,59	p=0,560
Baba eğitimi	İlköğretim ve altı	144	45,52 ± 15,37	t=0,197
	Lise ve üzeri	329	45,21 ± 15,7	p=0,844
Anne mesleği	Memur	86	48,10 ± 16,65	F=0,554 p=0,575
	İşçi	26	43,42 ± 14,55	
	Ev hanımı	361	46,07 ± 18,40	
Baba mesleği	Memur	183	46,68 ± 16,47	F=0,554 p=0,575
	İşçi	277	43,38 ± 15,04	
	Serbest meslek	13	45,12 ± 15,49	
Ailenin gelir durumu	≤ 1000 lira	68	46,26 ± 16,82	F=1,160 p=0,325
	1001-2000 lira	77	42,45 ± 12,20	
	2001-3000 lira	123	46,44 ± 17,32	
	≥ 4001 lira	205	45,39 ± 15,29	

*Independent – Samples T testi, **One-Way ANOVA Testi, gruplar arası karşılaştırmada Post Hoc Multiple Comparisons testlerinden Tukey kullanılmıştır.

Öğrencilerin cinsiyet durumu ile internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Erkek öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları ($X= 48,30$), kız öğrencilerden ($X= 43,93$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -2,840$; $p < 0,05$). Bölüm, sınıf, yaş, aile tipi, medeni durum, kaldığı yer, anne eğitimi, baba eğitimi, baba mesleği, anne mesleği ve ailenin gelir durumu ile internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 2).

Tablo 3: İnternet bağımlılık ölçeği toplam puan ortalamaları ve algılanan sosyal destek ölçeği puan ortalamaları, standart sapma, min-max puanları dağılımı

ÇBASDÖ Alt Boyutları	Ortalama ± Standart sapma	Min - Max Puan
Aile	21,67 ± 5,16	10 - 28
Arkadaş	20,15 ± 5,14	9 - 28
Özel insan	16,35 ± 5,44	4 - 28
Toplam	58,19 ± 12,25	29 - 81
İBÖ	45,31 ± 15,64	23 - 95

*ÇBASDÖ: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği **İBÖ: İnternet Bağımlılık Ölçeği

Öğrencilerin ÇBASDÖ'den aldıkları minimum puan “29”, maksimum puan “81”, ÇBASDÖ toplam puan ortalaması “58,19 ± 12,25” saptanmıştır. ÇBASDÖ alt boyutundan aldıkları en düşük – en yüksek puanlar, aile 10 - 28, arkadaş 9 - 28, özel

382 / Fatma KARASU-Berna BAYIR-Hasan Hüseyin ÇAM

insan 4 - 28 olarak belirlenmiştir. Ayrıca İBÖ'den en düşük 0 ve en yüksek 100 puan alınabilmekte ve öğrencilerin İBÖ'den en düşük puan 23 ve en yüksek puan 95 aldıkları saptanmıştır. İBÖ'nin toplam puan ortalaması $45,31 \pm 15,64$ olarak bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 4: İnternet bağımlılık ölçeği toplam puanları ile sosyal destek ölçeği puanları ve sosyal destek ölçeğinin alt boyutları arasındaki korelasyon dağılımı

ÇBASDÖ toplam puanı		Aile	Arkadaşlar	Özel insan	
İBÖ	r	- ,039	- ,115	- ,018	- ,039
	p	0,390	0,012	0,690	0,399

ÇBASDÖ: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği * Pearson Correlate Testi

**İBÖ: İnternet Bağımlılık Ölçeği

İnternet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasında bir ilişki bulunamamıştır ($r = -,039$; $p > 0,05$). İnternet bağımlılığı ile aileden algılanan sosyal destek arasında zayıf ve negatif yönlü bir ilişki vardır ($r = -,115$; $p < 0,05$). Aileden algılanan sosyal destek arttıkça internet bağımlılığı azalmaktadır. Başka bir deyişle, internet bağımlılığı azaldıkça aileden algılanan sosyal destek artmaktadır. İnternet bağımlılığı ile sosyal destek alt boyutu olan arkadaş arasında bir ilişki bulunamamıştır (Arkadaş $r = -,018$; $p > 0,05$). İnternet bağımlılığı ile sosyal destek alt boyutu özel insan arasında bir ilişki bulunamamıştır (Özel insan $r = -,039$; $p > 0,05$) (Tablo 4).

TARTIŞMA

Sosyal ağlar günümüzde milyonlarca genç tarafından farklı amaçlar doğrultusunda kullanılmaktadır (Filiz vd., 2014). Araştırmacılar internet kullanıcıların büyük çoğunluğunun özellikle 18-24 yaş aralığındaki genç yetişkinlerden oluştuğunu vurgulamaktadır. Üniversitedeki öğrencilerin de büyük çoğunluğu bu yaş aralığında yer almaktadır (Boyd, 2010:39-58; Cheung, 2011; Glynn, 2012; Mason ve Rennie, 2008).

Araştırmamıza katılan öğrencilerin yaş ortalaması $22,22 \pm 1,81$ 'dir. Çalışmaya dahil olan öğrencilerin interneti daha çok sosyal medyayı kullanma ve WhatsApp'tan mesajlaşmak için kullandıkları belirlenmiştir. Özcan ve Buzlu'nun (2005) yaptığı çalışmada öğrencilerin internette en sık gerçekleştirdikleri etkinliklerin genel olarak bilgi arama, araştırma yapma ve e-posta kullanımı olduğu

belirtilmiştir. Johanssen ve Götestam'ın (2010) yaptığı çalışmada gençlerin çoğunluğunun interneti mail okumak veya göndermek için kullandıkları belirtilmiştir. Yapılan çalışmanın sonucu diğer araştırmalarda olduğu gibi sevindirici olmamıştır. Üniversite öğrencilerinin interneti büyük oranda sosyal bir eğlence kaynağı olarak gördüğü, çok az sayıda öğrencinin interneti araştırma yapmak ya da ders çalışmak için kullandığı belirlenmiştir. Şahin, Sarı ve Aydın'ın (2011) yaptığı araştırmada ergenlerin benlik saygısı ve Facebook kullanımı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında düşük benlik saygısına sahip bireylerin kendilerini bu sosyal paylaşım ağının bir parçası olarak gördüklerini ve Facebook'taki sosyal çevrelerini kaybetmekten korktuklarını saptamışlardır. Bonetti ve ark.'ına göre, internet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte bireyler, arkadaşlık kurma ve arkadaşlık ilişkilerini sürdürme davranışlarını sanal ortama taşımaya başlamışlardır (Bonetti, 2010). Bireyler, internet kanalı ile başkalarıyla özel hayatlarına dair konuşmakta ve bilgi alışverişinde bulunmaktadır. Bu iletişimin, arkadaştan ve aileden bağımsız kendi içinde bir sosyal destek algısı yaratıyor olabileceği düşünülmektedir (Taçyıldız, 2010). Bu araştırma verilerine göre öğrencilerin yarısından fazlasının internetin sosyal hayatını etkilediğini ifade ettiği belirlenmiştir. Ersun ve ark.'ının (2012) yaptığı çalışmada öğrencilerin %66,1'inin, yani öğrencilerin yarısından fazlası internetin sosyal hayatını etkilemediğini ifade etmiştir. Araştırmaların sonuçları benzerlik göstermemektedir. Algılanan sosyal destek azlığı, öğrencilerin sosyal destek bulmak amacıyla, internette sosyal ortamlara katılmaları nedeniyle zamanla internet bağımlılık düzeylerinin arttığı söylenebilir.

İBÖ'nin toplam puan ortalaması $45,31 \pm 15,64$ olarak bulunmuştur (Tablo 3). Öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeğinden aldıkları toplam puanlar; beşte üçünden fazlası semptom göstermeyenler, yaklaşık olarak üçte biri sınırlı semptom gösterenler, 27 kişi de patolojik internet kullanıcısı olarak belirlenmiştir (Tablo 1). Patolojik internet kullanıcısı olanlarından 20 kişi kız ve yine bunlardan 13 kişi FTR bölümünde olduğu saptanmıştır (Tablo 1). Patolojik internet kullanıcısı sayısı yüksek oranda çıktığı görülmektedir. Çalışmamızda öğrencilerin cinsiyetlere ile internet bağımlılığı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmış ve erkek öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları (48,30), kız öğrencilerinden (43,93) daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Her ne kadar patolojik internet kullanıcılarının büyük bir kısmı kız öğrenciler olsa da, erkeklerin internet bağımlılığı puan ortalamaları daha yüksektir. Aslan ve Yazıcı'nın (2016) yaptığı araştırmada erkeklerde internet bağımlılığının istatistiksel olarak daha fazla oranda görüldüğünü saptamışlardır. Çalışma sonuçları benzerlik göstermekle birlikte internet gün geçtikçe daha çok amaç için kullanılabilen ve önemi giderek artmaktadır. Bizim çalışmamız bu çalışma ile benzer sonuçlar göstermektedir. Balcı ve ark.'ı (2007) üniversite öğrencileri arasında erkekler; kızlara göre interneti sosyal kaçış, ekonomik fayda ve eğlence aracı olarak daha çok görmekte ve kullanmakta; kızlar ise internet kullanımında bilgilenme motivasyonuna erkeklerden daha çok önem vermekte olduğunu saptamışlardır. Özşaker ve ark.'ının (2016) yaptıkları araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre problemlerini internet kullanımını davranışlarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. İnternet kullanımı bireyler

384 / Fatma KARASU-Berna BAYIR-Hasan Hüseyin ÇAM

arasında gün geçtikçe artış göstermektedir. Gelişen teknoloji, internete ulaşımının kolaylaşması, eğitim, eğlence, alışveriş gibi birçok alandaki gereksinimlerin internet vasıtasıyla giderilmesi kız ve erkek öğrenciler arasında interneti vazgeçilmez kılmaktadır.

Çalışmamızda anne, baba eğitim durumu ve gelir durumu ile internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmazken ($p>0.05$) patolojik internet kullanıcısı olan 27 öğrenciden 19'unun anne eğitimi ilköğretim ve altı eğitimine, 20'si ise lise ve üzeri baba eğitimine sahiptir (Tablo 2). Şahin'in (2012) yaptığı çalışmada anne ve baba eğitim durumu değişkenlerine ile internet kullanımı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ailenin ekonomik durumu ile internet kullanımı arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Ebeveynlerin çocuklarının internet kullanımıyla ilgili yönlendirmelerde yetersiz kalabildikleri ve bu durumun ebeveynlerin eğitim durumları ile açıklanamayacağı düşünülmektedir. Son yıllarda internete olan ulaşımın giderek kolay ucuz hale gelmesi öğrencilerin internet kullanımlarına ailelerin ekonomik durumlarının önemli bir etkisinin olmadığını düşündürmektedir.

Öğrencilerin ÇBASDÖ'den aldıkları toplam puan ortalaması $58,19 \pm 12,25$ saptanmıştır. Elde edilen puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu göstermektedir. ÇBASDÖ aile desteği alt boyutundan alınan ortalamanın arkadaş ve özel insan alt boyutları ortalamasından daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Yılmaz ve ark.'ının (2008) de yaptıkları çalışmada öğrencilerin ÇBASDÖ'den aldıkları toplam puan ortalaması $66,43 \pm 13,87$, ÇBASDÖ aile alt boyutundan aldıkları ortalamalarının arkadaş ve özel insan alt boyutları ortalamasından daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Arkar ve ark. (2004) üniversite öğrenciler ile yaptıkları çalışmada ÇBASDÖ'den aldıkları toplam puan ortalaması $62,96 \pm 13,50$, ailelerinden algılanan sosyal desteğin arkadaş ve özel insan desteği ortalamasından yüksek olarak tespit etmiştir. Bu çalışmada elde edilen ÇBASDÖ puan ortalaması yapılan çalışmalara göre düşük bulunmuştur. Ancak ailelerinden algılanan sosyal desteğin arkadaş ve özel insan desteği ortalamasından yüksek olması literatür bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

İnternet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasında bir ilişki bulunamamıştır. İnternet bağımlılığı ile aileden algılanan sosyal destek alt boyutu arasında zayıf ve negatif yönlü bir ilişki vardır. Yani internet bağımlılığı azaldıkça aileden algılanan sosyal destek artmaktadır. İnternet bağımlılığı ile arkadaş ve özel insan sosyal destek alt boyutları arasında bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 4). Batıgün ve Kılıç yaptıkları araştırmada internet bağımlılığı yüksek olan grubun algıladığı sosyal desteğin daha düşük olduğunu belirlemişlerdir (Batıgün ve Kılıç, 2011). Aslında internet bağımlılığı arttıkça algılanan sosyal destek azalacağı düşünülmektedir. Çünkü bazı araştırmacılar internette geçirilen zamanın artmasına bağlı olarak yüz yüze etkileşimin ve ilişkilerin azalmasıyla birlikte gerçek yaşamdaki ilişkilerde şefkatin, samimiyetin ve yakınlığının azalabileceğine işaret etmektedir (Esen ve Siyez, 2011).

SONUÇ

Üniversite öğrencilerinin internet kullanımı ile sosyal destek sistemleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan çalışma sonucunda; öğrencilerin interneti daha çok sosyal medya amaçlı kullandıkları; yaklaşık yarısının internetin sosyal hayatını etkilemediğini düşündüğü; erkeklerin kızlara oranla daha fazla internet kullanımında bulunduğu; internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasında bir ilişki saptanmamıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda; öncelikle öğrencilere sosyal destek ağlarının önemi ve bu ağların sürekliliği vurgulanmalıdır. Öğrencilerin internet kullanımları mesleki uygulamalarına ve eğitimlerine katkıda bulunacak şekilde farkındalıklarını sağlamak amacıyla eğitimler verilmeli, ayrıca bu eğitimlere ailelerin de dahil edilmesi gerekmektedir. Ek olarak konuya yönelik öğrenci eğitimleri müfredata eklenmelidir. Yapılacak bu çalışmalar öğrencilere farkındalık kazandırdıktan sonra var olan internet bağımlılık düzeylerinin azaltılmasında etkili olabilir ve interneti bilinçli bir şekilde kullanarak sunduğu imkânlardan faydalanabilirler. Bu tür eğitimler sayesinde sağlıklı iletişimin sağlanması sonucunda, algıladıkları sosyal destek düzeylerinin artmasını sağlayabilir ve bireyi internet bağımlılığına karşı koruyucu bir kalkan olabilir. Böylece öğrenciler, sosyal destek bulma amacıyla internet ortamına yönelmeyeceklerdir.

Bu makale planlama, uygulama, değerlendirme ve makale yazma yaşamları tarafımdan gerçekleştirilmiştir. Herhangi bir çıkar çatışması ya da finansal kaynak sağlayıcısı yoktur.

KAYNAKLAR

- ARAS**, A., Tel, H. (2009). Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı Olan Hastalarda Algılanan Sosyal Destek ve İlişkili Faktörlerin Belirlenmesi. *Türk Toraks Dergisi*, Cilt 10, Sayı 2, ss.63-68.
- ARKAR**, H., Sarı, Ö., Fidaner, H. (2004). Relationships between quality of life, perceived social support, social network and loneliness in a Turkish sample. *Yeni Symposium* Cilt 42, ss. 20-7.
- ASLAN**, E., Yazıcı, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinde internet Bağımlılığı ve ilişkili Sosyodemografik Faktörler. *Klinik Psikiyatri*, Cilt 19, ss.109-117.
- BALCI**, Ş., Ayhan, B. (2007). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanım ve Doyumları Üzerine Bir Saha Araştırması. *Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanım ve Doyumları*. Selçuk İletişim, Cilt 5, Sayı 1, ss.174-97.

386 / Fatma KARASU-Berna BAYIR-Hasan Hüseyin ÇAM

- BATIGÜN, A.D., Kılıç, N.** (2011). İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, Cilt 26, Sayı 67, ss.1-10.
- BAYRAKTAR, F.** İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: EÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.
- BONETTİ, L., Campbell, M.A., Gilmore, L.** (2010). The relationship of loneliness and social anxiety with children's and adolescents' online communication. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, Cilt 13, Sayı 3, ss.279-85.
- BOYD, D.** Social network sites as networked publics: Affordances, dynamics, and implications. In ZiziPapacharissi (Ed.), *Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites* (pp. 39-58). New York, NY: Routledge, 2010.
- CHEUNG, C.M.K., Chiu, P., Lee, M.K.O.** (2011). Online social networks: Why do students use Facebook? *Computers in Human Behavior*, Cilt 27, ss.1337-43.
- ÇAKIR, Y., Palabıykoğlu, R.** (1997). Gençlerde sosyal destek çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması, *Kriz Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, ss.15- 24.
- EKER, D., Arkar, H., Yıldız, H.** (2001). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Gözden Geçirilmiş Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirligi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, ss.17-25.
- ELMACI, F.** (2006). Parçalanmış ve Bütünlüğünü Koruyan Aileye Sahip Ergenleri Depresyon ve Uyum Düzeylerinde Sosyal Desteğin Rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, ss.405-23.
- ERSUN, A., Şahin, Köze B., Muslu, G., Beytut, D., Başbakkal, Z., Conk, Z.** (2012). Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinde İnternet Kullanımı ile Sosyal Destek Sistemi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İ.Ü.F.N. Hem. Dergisi*, Cilt 20, Sayı 2, ss.86-92.
- ESEN, E., Siyez, D.M.** (2011). Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt 4, Sayı 36, ss.127-138.
- FİLİZ, O., Erol, O., Dönmez, F.İ., Kurt, A.A.** (2014). BÖTE Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Amaçları ile İnternet Bağımlılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, Cilt 3, Sayı 2, ss.17-28.

- GLYNN, C.J., Hüge, M.E., Hoffman, L.H.** (2012). All the news that's fit to post: A profile of news use on social networking sites. *Computers in Human Behavior*, Cilt 28, ss.113-19.
- JOHANSSON, A., Götestam, G.** (2004). Internet addiction: Characteristics of a questionnaire and prevalence in Norwegian youth (12-18 years). *Scandinavian Journal of Psychology*, Cilt 45, ss.223-29.
- MASON, R., Rennie, F.** (E-learning and social networking handbook: Resources for higher education. New York, NY: Routledge, 2008.
- ÖZCAN, N., Buzlu, S.** (2005). Problemlü internet kullanımını belirlemede yardımcı bir araç: "İnternette Bilişsel Durum Ölçeği"nin üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenilirliği. *Bağımlılık Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, ss.19–26.
- ÖZŞAKER, M., Dorak, F., Vurgun, N., Uludağ, S.** (2016). Serbest zaman tutum kapsamında problemlü internet kullanımı ve yalnızlık: rekreatif aktivitelere katılım açısından bir değerlendirme. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education* Cilt 5, Sayı 3, ss.30-39.
- SELFHOUT, M., Branje, S., Delsing, M., Bogt, T., Meeus, W.** (2009). Different types of Internet use, depression and social anxiety: The role of perceived friendship quality. *Journal of Adolescence*, Cilt 32, ss.819-33.
- SUBAŞI, G.** (2007). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygıyı Yordayıcı Bazı Değişkenler. *Eğitim ve Bilim*, Cilt 32, Sayı 144, ss.3-15.
- ŞAHİN, M.** (2014). Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve saldırganlık. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences* Cilt 27, ss.43-52.
- ŞAHİN, M., Sarı, V., Aydın, B.** (2011). Assessment of the relationship between the ways adolescents use facebook and self-esteem. *Akademik Bakış Dergisi*, Cilt 23, ss.1-12.
- ŞEKER, T.B.** *İnternet ve Bilgi Açığı*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya, 2005.
- TACYILDIZ, Ö.** Lise öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2010.
- TİMİSİ, N.** *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003.

388 / Fatma KARASU-Berna BAYIR-Hasan Hüseyin ÇAM

WILSON, K., Fornasier, S., White, K.M. (2010). Psychological predictors of young adults' use of social networking sites. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, Cilt 13, Sayı 2, ss.173-77.

YEH, Y.C., Ko, H.C., Wu, J.Y.W., Cheng, C.P. (2008). Gender differences in relationships of actual and virtual social support to internet addiction mediated through depressive symptoms among college students in Taiwan. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, Cilt 11, ss.485-87.

YILDIRIM, İ. Anne Baba Desteği ve Başarı. Anı Yayıncılık: Ankara, 2006.

YILMAZ, E., Yılmaz, E., Karaca, F. (2008) Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Derg* Cilt 18, Sayı 2, ss. 71-79.

YOUNG, K.S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyber Psychology & Behavior*, Cilt 1, Sayı 3, ss.237-44.

ZİMET, G., Dahlem, N., Zimet, S., Farley, G. (1988). The Multidimensional Sale of Perceived Social Support. *Journal of Personality Assesment*, Cilt 52, Sayı 1, ss.30-41.

